

PETŐ MÁRIA

AZ ANTIK MŰEMLÉKEK ÁLLAPOTA ÉS A MŰGYŰJTŐK TEVÉKENYSÉGE A 18. SZÁZADBAN (UTAZÓK FELJEGYZÉSEI ALAPJÁN)

Az antiquitas emlékei iránti érdeklődés a reneszánsz óta fokozatosan növekedett Európában, míg nem a 18. századra valóságos divattá vált. Uralkodók, főurak és egyházi méltóságok mellett a köznemesek és a tehetősebb polgárok is törekedtek műtárgyak beszerzésére és gyűjtemények létrehozására. A nagy, ókori kultúrák jelentős területét magában foglaló Török Birodalom szinte vonzotta a művészetek iránt érdeklődőket, de a műtárgykereskedőket és a szélhámosokat is. Mivel az akkori török kormányzat nem szabályozta a gyűjtést és a műtárgyak kivitelét sem tiltotta meg, a görög-római emlékek elhurcolása eredeti lelőhelyükről nem ütközött akadályba. Különösen élen jártak a gyűjtésben a külföldi követek (konzulok), akik hivatali idejük alatt megbízottjaik révén komoly értékek birtokába jutottak. Legjobb esetben ezek a műtárgyak később múzeumba kerültek, de sok példány kézen-közön eltűnt, vagy ismeretlen lelőhelyű darabbá vált, s ezáltal a tudományos kutatás számára történeti értékéből sokat veszített. Kedvelt tevékenységgé vált a numizmatikai gyűjtemények létrehozása, mivel a görög-római pénzek anyaguknál fogva önmagukban is értéket képviseltek, és szállításuk is egyszerűen megoldható volt. Emellett gyűjtöttek szobrokat, feliratos kőemlékeket, vésett drágaköveket, fegyvereket, s egyáltalán mindent, ami mozdítható volt. Sőt a következő évszázadban a mozdíthatatlan emlékeket is, szinte csodálni való, hogy Hellas, Magna Graecia, illetve a kelet-római provinciák anyagából maradtak még emlékek eredeti lelőhelyükön.

Nem volt sokkal jobb a helyzet Európában sem, műemlékvédelmi törvény nem lévén, az ókori építményeket nem gondozták, kőanyagukat széthordták és építkezéseknél használták fel. Változás csak a 18. század második felében észlelhető, amikor a régészet valódi tudománnyá válása elkezdődött Johann Winckelmann és követői munkásságának köszönhetően. Ekkor jöttek létre az egyházi és főúri gyűjteményekből Európa máig híres, nagy múzeumai.¹

Megkezdődtek az első ásatások is, 1748-ban még csak amatőr szinten d'Alcubierre ásott Pompeiben, majd a munkát Fiorelli folytatta, több, mint egy évszázaddal később.

Magyarországon az első, szakszerű régészeti feltárást 1778-ban a budai Egyetem tudós professzora Schönvisner István vezette Óbudán, ahol feltárta az aquincumi legios tábor katonai fürdőjét, majd még ugyanez évben publikálta is eredményeit², sőt a kiasott romok fölé védőtetőt is építtetett, mindezt Mária Terézia nagylelkű támogatásának köszönhetően.

A 18. században megnőtt az emberek utazási kedve, sokan vállalkoztak más országok megismerésére, s a mesés Kelet iránti vonzódásból vagy hivatalos megbízást teljesítve, többen választották úticéljukként Levantét. A megjelent, nagy számú útleírásból jelen keretek között, csak egy rövid, de a korra jellemző válogatásra van lehetőség. A Török Birodalomban megfordult számos európai utazó sorából kiemelkedik a svájci-francia César de Saussure, akinek a könyvében a címben megadott témához kapcsolódó, bőséges adatanyag olvasható.³

A szerző George Hay Kinoull Nagy-Britannia konstantinápolyi követének titkáráként éveket töltött a török fővárosban, majd II. Rákóczi Ferenc rodostói udvarában.

Saussure írásait 1730–1739 között vetette papírra, ezekben a levelekben a műemlékek állapotára vonatkozóan figyelemre méltó adatokat közölt. A szerző a szokásos tengeri útvonalon, Livornón és Máltán keresztül érkezett meg a török partokhoz. Első állomása Szmirna volt, erről a városról a következőket jegyezte fel: „Egyik nap felsétáltunk arra a magaslatra, melynek tövében terül el a város egy része. A régi várat akartuk megnézni. Azt tartják, hogy a hajdani görögök emelték fellegvárának, talán még Constantinus előtt. Ez a régi vár jókora földte-

¹ ZAMAROVSKY 1980. 70–71.

² SCHÖNVISNER 1778.

³ SAUSSURE 1999. 368

rületet foglal el, de ma már csak vaskos falak körítette romhalmaz; a falakat oldalról tornyok védik, félig rombadőlvé már azok is. A nagykapu fölött egy nő mellszobra, vagy inkább a feje és a nyaka látható; lehet vagy három láb magas, de erősen meg van csonkítva, mert a törökök tönkretették, célba lövöldözve rá muskétával. A régiségbúvárok azt mondják, hogy ez a Szmirnai Amazonnak, Szmirna alapító asszonyának a szobra, de hogy miért éppen az, meg nem tudnám mondani. A görögök ugyanilyen kevéssé meggyőzően állítják, hogy Szent Ilona császárné mellszobra az. A vár belsejében vaskos oszlopokon nyugvó, hatalmas boltozatot látni, azt gondolják ciszterna lehetett. Van egy kis mecset is, egykor templom volt, Szent Jánosnak szentelve. De mindez úgy összedőlt, hogy ma már csak roncsstelepek hat. A magaslatról lejöve újabb omladékot látunk, Szent Polikárpnak, Szmirna püspökének sírját, egy kápolna maradványaival... A közelében ismét romok láthatók, egy amphiteátrum maradványai. Azt tartják, hogy Szent Polikárp ott szenvedett mártírhalált, s hogy ott falták fel a vadállatok. Ezt a sok ódonságot meglátogatni ma már alig érdemes. A törökök elhordták onnét az oszlopokat és a legjobb építőanyagot, hogy bezesztánt, egy-két hant, vagy tüzelőanyag raktárt emeljenek belőle.⁴

A szerző a Pagos hegyen, az izmiri öbölre néző magaslaton járt (mai neve Kadifekale) a várat Nagy Sándor uralkodása idején Lysimachos építette.

Saussure könyvében található egy jellegzetes, korabeli műgyűjtemény leírása is, mely Hohepied báró, holland konzul tulajdonában volt, vegyes összetételű anyaga jellemző a korabeli gyűjteményekre:

„De Hohepied báró úr ritkasággyűjteményét még jobban csodáltam, mint falusi birtokát, ha még oly elragadó volt is ez utóbbi. Igen jelentős görög-római éremgyűjteménye van, arany-, ezüst-, és bronzérmék, egyebek között egy elég sok darabos Nagy Sándor sorozat, egy nagy bronz Diocletianus, amit igen sokra tart, több Darius-arany és néhány zsidó sékel. Sok szép antik műtárgya is van, régi vésett kövek, némelyike oly tökéletes munka, hogy a műértők nem győzik csodálni, különösen egy onixba vésett Iupiter Ammon tünik ki közülük. Nekem ajándékozott egy kis karneol Mercurt, nagyon becses darab. Van egy remekül konzervált múmiája is, aztán több kövülete... Ezenkívül még sok természetadta ritkaság van a birtokában.”⁵ A szerző leírja, hogy a törökök nem gondolják a műemlékeket, kivéve a vízvezetékeket. Vallási

okból pusztulni hagyták az Ayasofya emberábrázolásos mozaikjait: „Valahányszor a Szent Szófiában jártam, a Koránjukat ott olvasgató törökök marékszám kínáltak néhány paráért száz színben csillogó, tündöklő, parányi üveggöckéket, amelyekből ezek a csodálatos mozaikok állnak; hosszú póznával ütögetik le őket a mennyezetről.”⁶ A rongálásoknak Kemal Atatürk vetett véget, amikor 1935. február 2-án kiadott rendeletében múzeumná nyilvánította az 1453 óta dzsámiként működő székesegyházat.⁷

A törökök mecsetjeik díszítésére a legnemesebb márványfajtákat használták fel, melyeket – Saussure szerint – Ephesos, Athén, Trója, Kalkedon és más helyek ókori építményeiből szállítottak a fővárosba.⁸

A műtárgyvédelem területén csak lassanként történtek változások, a 19. században már szultáni engedélyhez kötötték kivitelüket, engedélyt viszont könnyen lehetett kapni. Szerencsére az így elhurcolt darabok többsége később múzeumba került, de ez már a következő évszázad eseményeihez tartozó történet.

A 18. század második felében még szabadon folyt a műkincsvadászat, s ehhez olykor a régészet tudományában jártas, kiválóan képzett szakértők is hozzájárultak. Közülük említésre méltó a firenzei tudós, *Domenico Sestini* (1750–1832), aki 1778–1793 között tartózkodott Konstantinápolyban. Sestinit már kora ifjúságától vonzotta az ókori világ története, írásos és tárgyi emlékei egyaránt. Szülővárosában kiváló képzésben részesült és nagy hatással volt rá korának utazási szenvedélye, és unokafivére, *Giovanni Mariti* (1736–1805) példája, aki éveket töltött hivatalos megbízással a török birodalom területén. Előbb Tunis-ban az angol kereskedőház szolgálatában állt, majd a toszkán kormány Ciprus-ra küldte a larnacai konzuli hivatalba. Innen Pietro Leopoldo nagyherceg támogatásának köszönhetően Palesztinába, Szíriába, majd Egyiptomba utazott. Élményeiről és tapasztalatairól egy három kötetes, szép kiállítású könyvet publikált.⁹ Leírta a Cipruson látott műemlékeket, lemásolta az ókori feliratokat, sőt még ásatást is végzett, az így előkerült leletek sorsáról nincs tudomásunk, feltehetőleg magával vitte Firenzébe. Szentföldi utazása során meglátogatta a bibliai helyeket és megkísérelte a mítikus történetek racionális magyarázatát adni. Munkája nagy részét a Keleten oly gyakori

⁶ SAUSSURE 1999. 145.

⁷ FLESCHE 2004. 388.

⁸ SAUSSURE 1999. 149.

⁹ MARITI 1769.

¹⁰ SESTINI 1982. XVIII. 8. és köv. old.

⁴ SAUSSURE 1999. 292–293.

⁵ SAUSSURE 1999. 291.

pestis-járvány leírása teszi ki. Igen sajnálatos tény, hogy Magyarországon Mariti munkája teljesen ismeretlen az utazási és művelődéstörténeti irodalomban. A 14 évvel idősebb unokabáty példája Sestinit annyira magával ragadta, hogy 1778-ban elhagyta városát, Firenzét, és Szicília felé vette útját.

Útja során a műemlékek és a régészeti leletek mindenütt felkeltették figyelmét és ezek elhanyagolt állapota kritikai megjegyzésekre késztették. Rómát, Firenzével összehasonlítva piszkosnak találta, ahol az antiquitas közszemlére kitett darabjait nem őrzik és a város polgárai nem tisztelik. Csodálkozva látta, hogy a Marcus Aurelius oszlop talapzatához egy borbélyműhelyt építettek,¹⁰ nem tudhatta, hogy a római Városi Tanács már 1162-ben büntetés terhe mellett megtiltotta pl. a Traianus-oszlop rongálását,¹¹ de a rendeletnek ekkor már nem volt foganatja. Sestini úgy találta, hogy a római nemesek palotái jobb állapotban vannak, mint az elődök építményei. Rómából Nápoly felé haladva Tusculanumba (ma Frascati) ért, de sajnálatára nem találta meg Cicero villáját. Terracina ősi, volszkusz városánál mindenfelé szétszórt urnákat és feliratos, római sírköveket látott. Ugyanitt a dómot is leírta, mely egy római kori templom helyén áll. A szerző a köztársaság-kori Capitoliumon járhatott, és az i. e. 3. századi emlékeket láthatta. Utitársával, Edward Spry angol polihisztorral – aki botanikus, orvos, régész volt, és járatos a keleti nyelvekben – a Vezúv felé folytatták útjukat. 1774. október 15-én Pompeibe érkeztek, ahol megtekintették az 1748-as ásatások során előkerült műemlékeket, látták a Torre Annunziatát, a színházat, az Isis szentélyt és más templomokat – ahogy írja – igen rossz állapotban.¹²

Szicíliában néhány napra megállt Messinában, majd Biscari fejedelem meghívásának eleget téve Cataniába utazott. Itt újjárendezte vendéglátója régészeti múzeumát és természettudományos kabinetjét, majd publikálta a katalógusukat is.¹³

A gyűjtemények összetétele és kiállítási módjuk igen jellemző a 18. századra. A fejedelem múzeuma négy helyiségből állt, a vázák, azaz a kerámia anyag egy nagy teremben kaptak helyet, nagyság és forma szerint osztályozva, a második teremben a természettudományi gyűjtemény, a harmadikban az éremgyűjtemény, míg a negyedikben a feliratok és a márvány szobrok.

A fejedelem megtette könyvtárosának és antiquariusának és négy éves ott tartózkodása alatt megis-

merkedett a sziget látnivalóival, régészeti leleteivel és műemlékeivel. Szicília műkincseinek elhurcolása, köztudottan már az ókorban elkezdődött, elég itt Verres nevére utalni, de vajon hogy juthatott az a négy terrakotta felajánlási szobor Camerinából a firenzei Real Galleriába (ma a Régészeti Múzeumban látható műtárgyak) melyekről Sestini is megemlékezett 1776-ban kelt levelében,¹⁴ talán érdemes volna kinyomozni.

Különös módja a régészeti leletek gyarapodásának az Etna 1669-es kitörése, amikor számos antik emlék került a felszínre, s jutott belőle később a cataniai múzeum gyűjteményébe.

1778-ban Sestini elhagyta a szigetet, majd a szokásos földközi-tengeri útvonalon, Málta érintésével a török birodalomba hajózott.

Első állomása Szmirna volt, a városban 5 hétig időzött. Élményeit Saussure-hoz hasonlóan jegyezte fel. Először a genovaiak leomlott várát (azaz Kadifekale-t) pillantotta meg a hegytetőn. A város nem méltó a dícséretre – írja – mert kevés a műemlék, csupán néhány szétszórt dór és kompozita oszlopfőt látott. A várból lévő, befalazott női fejet, melyet a helybeliek a szmirnai Amazon fejének gondolják, ő inkább Apollo-nak tartotta. A kőfalon görög feliratot vett észre. A váron kívüli falakat egy amphitheatrum maradványainak vélte.¹⁵

Közben a török fővárosból pestis-veszélyről szóló hírek érkeztek, de ennek ellenére oda utazott. A külföldi követek a járvány miatt palotájukba zárkóztak és vendégeskedéssel töltötték idejüket. A diplomaták pártfogásukba vették a fiatal tudóst, s ennek köszönhetően valójában itt indult el tudományos karrierje a régészet és főként a numizmatika tudományának területén. Lassanként a diplomáciai testület tagjaival ismeretségbe került, első mecénása a nápolyi követ De Ludorf volt, aki fiait nevelőként, társalkodójuként alkalmazta.

Majd a brit követnek, Sir Robert Ainslie-nek mutatták be, aki megbízta egy éremgyűjtemény létrehozásával. Sestini nagy lelkesedéssel látott hozzá ehhez a feladathoz. E munka kapcsán több, érdekes utazást tett a török birodalomban, mert sohasem a konstantinápolyi bazárokból vásárolta az érméket, hanem lelőhelyükön szerezte be azokat. A gyűjtéssel párhuzamosan publikálta is az anyagot, mely a pénzeket kívül szobrokat, gemmákat, feliratokat is tartalmazott. Gyűjtőútjai során hatalmas területeket járt be Konstantinápolytól a Van-tóig, a Fekete tengertől egészen a mai Irakig. Beutazta a Földközi tenger partvidékét, de még az egyiptomi Alexand-

¹¹ PAPP 2000. 61., 99. jegyzet

¹² SESTINI 1982. 8. levél

¹³ SESTINI 1776.

¹⁴ SESTINI 1776. V/IV. 71-83. old.

¹⁵ SESTINI 1782. V. kötet

riát is meglátogatta. Utazásairól naplót vezetett, melyek értékes művelődéstörténeti anyagot tartalmaznak.

A szanaszét heverő antik leleteket bárki szabadon elvihette, legfeljebb az ókori pénzekért kellett fizetni, mert ezek értékét hamar felismerték nemesfém anyaguk miatt. Sok helyen az aranyművesek kereskedtek az antik pénzekkel, s ha túl nagy volt a kereslet, feltűntek a hamisítók is, Szmirna és Konstantinápoly bazárjaiban sok szélhámos működött, akik könnyen becsapták a tájékozatlan gyűjtőt.¹⁶

A műkincsekkel való nyereszkesedés gondolata Sestini mecénását, Ainslie-t is megfertőzte. A 20 ezer darabból álló éremgyűjteményt feláron, 70 ezer török piasterért akarta eladni, amikor az Sestini szerint nem került többé 20 ezer piasternél.¹⁷ Ezért 16 évi barátságuk után kapcsolatuk megszakadt, Sestini elhagyta a török Birodalmat, ahová többé nem is tért vissza. A brit követ gyűjteményének további sorsáról nincs tudomásunk.

Sestini Erdéllyel és Magyarországgal való kapcsolatáról, a hazai műemlékek állapotáról, a gyűjteményekről a közelmúltban több tanulmány jelent meg¹⁸, ezért ezzel a témával az ismétléseket elkerülendő, de a téma teljessége miatt csak rövid összefoglalást adunk. A szerző 1780-ban utazott keresztül hazánk földjén, a Vöröstoronyi szorostól Bécsbe vezető úton. Erdélyben megismerkedett a szellemi élet kiválóságaival, megtekintette azokat a egyes összetételű gyűjteményeket, melyek a kor gyűjtési szokásai szerint alakultak ki: könyvtárból, természettudományi és régészeti anyagból (antik szobrok, érmék, feliratos kövek), képzőművészeti alkotásokból álltak. Különösen elismeréssel szolt a kormányzó Brukenthal gyűjteményéről, a régészet tudományához tartozó könyvek jó gyűjteményéről, mely tudományban a kormányzó igen járatos volt, mivel egy gazdag római, görög és ami a korban ritkaságszámba ment, középkori éremgyűjteménye volt.¹⁹ Ezenkívül különböző bronz idolkok, mellszobrok, reliefek, melyek mind Erdély területén találtak. A házigazdát tudománypártoló tevékenysége miatt Biscari fejedelemhez hasonlítja és Dacia geniúsának nevezi.

További erdélyi útja során, természettudományos érdeklődésének köszönhetően a sóbányákat látogatta meg, az aranybányákba viszont nem sikerült belépési engedélyt szereznie. Pest-budai tartózkod-

dása idején a pesti piaristáknál és a budai Egyetem professzorainál töltötte idejét. Ezekről a képzett tanárokról igen jó véleménye volt, főleg Schönvisner Istvánról, akivel az epigraphiai kérdések kapcsán szakmai barátság alakult ki közöttük. Megtekintette az egyetem egyes összetételű gyűjteményét és az óbudai ásátásoknál előkerült, a „li torculari”-nak nevezett helyen (a mai Polgár u. 3. sz.) összegyűjtött római kori kőemlékeket, ugyanis a régiségeknek még sokáig, a Nemzeti Múzeum 1802-es megnyitására nem volt igazi otthonuk. A piarista atyák biztatásra látogatott el Vácra, Migazzi püspökhöz, akinek ottani tevékenységéről, építkezéseiről igen elismerően nyilatkozott.²⁰ A püspöki palota kertjében őrzött római kőemlékeket lemásolta és publikálta, az egyes darabok feliratának olvasatát összevetette Schönvisner István publikációjában leírtakkal és vitás esetekben – ahogy ő írta – mindig visszatért annak véleményéhez, aki közelebb állt ezekhez a dolgokhoz²¹, itt magyar kollegájára gondolhatott. A budai Várban összegyűjtött kőemlékekkel is foglalkozott, és ezeket a darabokat is felvette könyvébe. Útleírását „Viaggio curioso-scientifico-antiquario per la Valachia-Transilvania-Ungheria fino a Vienna” címen 35 évvel később publikálta, időközben módja volt arra, hogy adatait kibővítse, pl. az egyes városleírásoknál, történeti és népszerűségi kérdésekben valószínűleg irodalmi adatokból dolgozott. Dicséretére legyen mondva könyve megírásához 250 művet használt fel.

A *Viaggio curioso... etc.* című művében megjelent egyéb íráskor forráskritikai vizsgálata a közelmúltban készült el.²²

Sestini régészeti tevékenységének kiemelkedő állomása volt a hédervári Viczay gyűjtemény éremanyagának feldolgozása.²³ Ez a maga korában híres kollekció, mint annyi más műgyűjteményünk a tulajdonos halála után kikerült az országból, feltehetőleg Bécsbe jutott. Egyes darabjai, így a kőemlékek később a győri múzeumba kerültek.

A Viczay gyűjtemény története már átvezet a következő század műgyűjtésének történetéhez, bár a témát jellegénél fogva évszámokhoz kötni nem feltétlenül helyes.

A gyűjtési szokásokban és a műgyűjtemények összeállításában még évtizedekig nem történtek változások.

¹⁶ PETŐ Mária: Egy magyar származású műgyűjtő, műkereskedő és érmehamisító (?) a XIX. sz. elején. Kézirat, megjelenés alatt a Numizmatikai Közöny 2004. évi számában.

¹⁷ SESTINI 1796. Prefazione V–VI.

¹⁸ SESTINI 1815. 74–74.

¹⁹ PETŐ 1996. 352–359.

²⁰ PETŐ Mária: Migazzi a műgyűjtő. Előadás a Vácott 2004. július 25-én tartott konferencián. Megjelenés alatt.

²¹ SESTINI 1815. 194.

²² PETŐ, Mária: Argomenti transilvani ed ungheresi nelle opere di Domenico Sestini. 2004.június 10-én Szegeden elhangzott előadás. Megjelenés alatt.

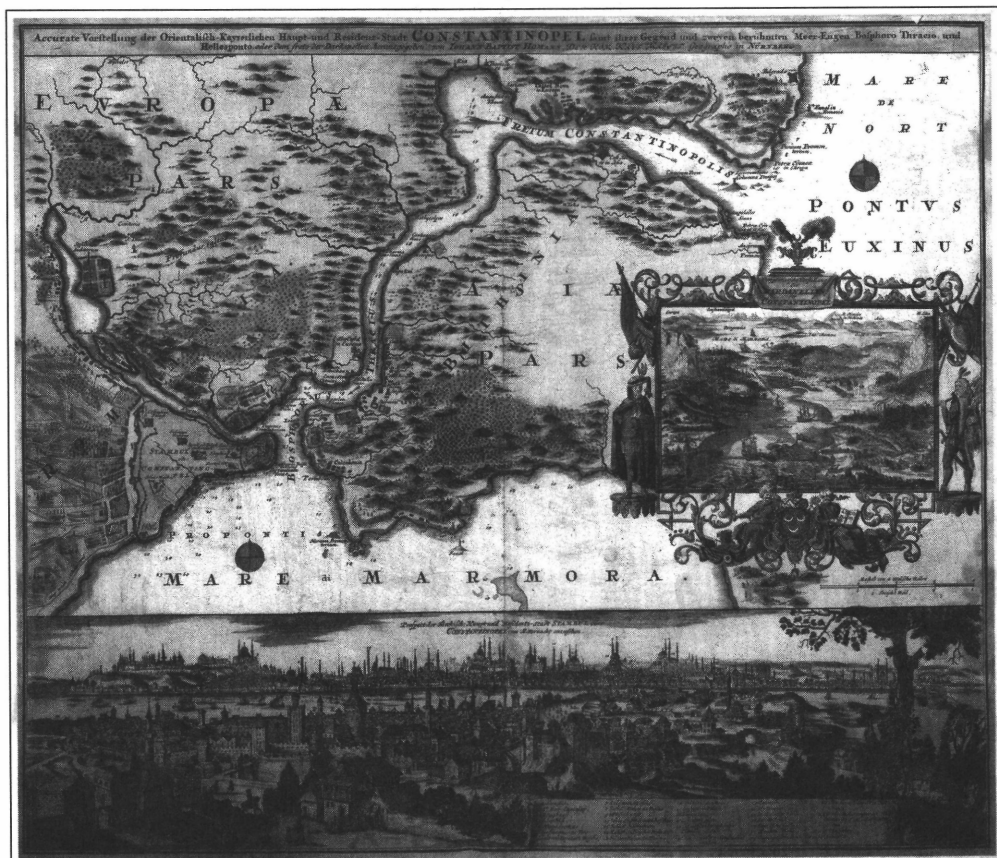
²³ PETŐ 1999–2000. 39–48.; PETŐ 2003. 563–574.

IRODALOMJEGYZÉK

FLESCH 2004	FLESCH István: <i>Atatürk és kora</i> . Bp., 2004.
MARITI 1769	MARITI, Giovanni: <i>Viaggi per l'Isola di Cipro e per Asia e Palestina fatte</i> . Firenze, 1769.
PAPP 2000	PAPP Júlia: „... a mit magunkért nem akarnánk, akarjuk Hazánkért.” <i>FoIHist</i> 21. (2000), p.
PETŐ 1996	PETŐ Mária: A firenzei Domenico Sestini pest-budai utazása a XVIII. század végén. <i>TBM</i> 25. (1996), p. 352–359.
PETŐ 1999–2000	PETŐ Mária: A Wiczay és más magyarországi éremgyűjtemények a XVIII. század végén és a XIX. század elején Domenico Sestini munkáiban. <i>Numizmatikai Közöny</i> (1999–2000), p. 39–48. old.,
PETŐ 2003	PETŐ Mária: „Lettera dalla Pannonia”. I dati Domenico Sestini sulla storia dell'archeologia e del collezionismo in Ungheria. In: <i>Pannonica Provincialia et Archeologia</i> . Bp., 2003. p. 563–574.
SAUSSURE 1999	SAUSSURE, César de: <i>Törökországi levelek és utirajzok 1730–1739</i> . Ford.: Antal László. Bp., 1999.
SCHÖNVISNER 1778	SCHÖNVISNER István: <i>De ruderibus laconici caldarique Romani et nonnullis aliis monumentis in solo Budensi... etc.</i> Budae, 1778.
SESTINI 1776	SESTINI, Domenico: <i>Descrizione del Museo d'Antiquaria e del Gabinetto d'Istoria Naturale del Principe di Biscari di Catania etc.</i> Firenze, 1776.
SESTINI 1782	SESTINI, Domenico: <i>Lettere scritte dalla Sicilia e dalla Turchia</i> V. Livorno, 1782.
SESTINI 1796	SESTINI, Domenico: <i>Descriptio Numorum Veterum... etc.</i> Lipsiae, 1796.
SESTINI 1815	SESTINI, Domenico: <i>Viaggio curioso-scientifico-antiquario etc. per la Valachia, Transilvania e Ungheria fino a Vienna</i> . Firenze, 1815.
SESTINI 1982	SESTINI, Domenico: <i>Lettere scritte dalla Sicilia etc.</i> 1777. Livorno, 1982.
ZAMAROVSKY 1980	ZAMAROVSKY, Vojteck: <i>A görög csoda</i> . Ford. Varga Erzsébet. Pozsony, 1980.

THE CONDITION OF CLASSICAL MONUMENTS AND THE PURSUITS OF COLLECTORS
IN THE 18th CENTURY (ON THE BASIS OF TRAVELLERS' NOTES)

The 18th century, the age of enlightenment in Europe was at the same time period when interest in collecting works of art and travelling became fashionable. The huge Turkish Empire comprising a significant bulk of classical cultures seemed to attract people interested in arts, and at the same time traders and cheaters, too.

1. kép. Konstantinápoly térképe (Johann Baptist Homann, Nürnberg, 1708.).

2. kép. Az Hagia Sophia és környéke a 18. században (Ismeretlen szerző).